

УДК 373.31:811.1

DOI <https://doi.org/10.52726/as.pedagogy/2021.2.10>

М. В. ЛУК'ЯНЧУК

*кандидат педагогічних наук,
викладач іноземних мов*

Комунальний заклад вищої освіти «Луцький педагогічний коледж»

Волинської обласної ради, м. Луцьк, Україна,

Електронна пошта: mlukyanchuk@lpc.ukr.education

<https://orcid.org/0000-0002-0196-7737>

Н. Ф. НАЙТ

*аспірант Волинського національного університету імені Лесі Українки,
викладач словесних дисциплін,*

Комунальний заклад вищої освіти «Луцький педагогічний коледж»

Волинської обласної ради, м. Луцьк, Україна

Електронна пошта: nadiaknight23@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0002-3520-1756>

ГОТОВНІСТЬ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ: СТРУКТУРА, РІВНІ ТА КРИТЕРІЇ

Аналіз змін, які відбуваються в сучасній освіті та відображені в ряді нормативних документів, дають підстави стверджувати, що питання готовності майбутніх учителів до професійної діяльності є одним із головних завдань сучасної освіти.

У статті охарактеризовано сутність, структуру, критерії та показники готовності майбутніх учителів іноземної мови до професійної діяльності, проведено діагностику рівнів сформованості даної готовності. Проаналізовано педагогічні умови формування готовності майбутніх учителів іноземної мови до професійної діяльності. Представлено детальний аналіз понять «готовність» і «підготовка» з точки зору педагогіки та психології, а також визначено сутність поняття «готовність майбутніх учителів іноземної мови до професійної діяльності».

Поняття готовності до професійної діяльності в статті розглядається з двох позицій: функціональної та особистісної. Це дало змогу визначити, що готовність майбутніх учителів іноземної мови до професійної діяльності це інтегрована якість, що характеризується єдністю компонентів (ціннісно-мотиваційного, змістового, процесуально-рефлексивного, особистісно-комунікативного) та характеризує цілі, мотиви діяльності з формування творчих здібностей учнів, володіння необхідними знаннями, уміннями, навичками, професійною компетентністю формування іншомовної комунікативної компетентності учнів. Готовність майбутніх учителів іноземної мови до професійної діяльності ґрунтується на усвідомленні ними сучасного трактування формування іншомовної комунікативної компетентності.

Доведено, що до умов реалізації зазначеного феномена належать: формування мотивації студентів до професійної діяльності; збагачення навчального змісту дисциплін, методів, засобів і особливостей їх формування у процесі навчання іноземної мови у професійній діяльності майбутнього вчителя іноземної мови; рівень умінь щодо використання способів вирішення різноманітних педагогічних завдань; спрямування студентів до педагогічного самовдосконалення та рефлексії шляхом аналізу власного досвіду.

Ключові слова: готовність, підготовка, професійна діяльність, професійна компетентність, іншомовна комунікативна компетентність.

Вступ

Актуальність питання готовності майбутнього педагога до професійної діяльності пов'язана з потребою суспільства у кваліфікованих спеціалістах, які вміють швидко адаптуватися до європейських стандартів і проявляти активну творчу незалежність у вирішенні професійних проблем [Булгакова]. Нова укра-

їнська школа потребує нового вчителя, який зможе стати агентом змін. Реалізація концепції Нової української школи буде успішною якщо на етапі початкової освіти буде працювати успішний учитель. До дітей має прийти людина-лідер, яка може вести за собою, яка любить свої предмети, яка викладає їх фахово [Концепція НУШ].

1. Постановлення проблеми

В даний час, оскільки країна зазнає глибоких змін у всіх сферах суспільства, все більше уваги приділяється проблемам професійної освіти. Освітні заклади отримують завдання підготувати не просто фахівця з необхідними знаннями, навичками та здібностями. У світлі сучасних тенденцій розвитку існує потреба в професіоналах, здатних самостійно вирішувати поставлені завдання і досягати високого рівня успіху в професійній діяльності [Булгакова]. У зв'язку з цим варто говорити про нову роль учителя – не як єдиного наставника та джерело знань, а як коуча, фасилітатора, тьютора, модератора в індивідуальній освітній траєкторії дитини.

Навчання іноземних мов визначається одним із пріоритетних напрямів реформування освіти, тому постає питання про підвищення рівня підготовки та формування рівня готовності вчителів іноземної мови [Рогульська].

Такі вимоги сьогодення викликають необхідність у перегляді традиційних уявлень про процес та зміст професійної підготовки вчителя іноземної мови.

2. Аналіз попередніх досліджень

Аналіз літературних джерел свідчить, що проблема підготовки майбутніх учителів не нова в педагогічній теорії та практиці. Питання загальнопедагогічної підготовки вчителів висвітлено в працях А. Алексюка, О. Глузмана, Н. Гузій, В. Лугового, А. Сущенко та ін. [Лук'янчук 2019]. Питання формування готовності фахівця до здійснення професійної діяльності розглядається в багатьох аспектах: психологічні аспекти процесу формування готовності висвітлено в працях М. Дьяченко, Л. Кандибович, Н. Левитова, В. Моляко, та ін.; проблеми формування готовності майбутнього педагога до професійної реалізації – І. Богданової, Ж. Володченко, А. Деркач, К. Дурай-Новаківської [Козаченко]; теоретичні аспекти професійної та методичної підготовки вчителя іноземної мови є предметом дослідження багатьох науковців: В. Безлюдної, О. Бігіч, І. Бім, Т. Бочарникової, Н. Гальської, І. Зимньої, Г. Китайгородської, К. Кончович, Г. Крючкова, Р. Мартинової, С. Ніколаєвої, Д. Ольшанського, Ю. Пассова, В. Плахотніка, Т. Полонської, С. Роман, М. Сідун, В. Скалкіна, Н. Складенко,

М. Соловей, М. Тадеєвої, Я. Черньонкова тощо [Рогульська].

Результати наукового пошуку дали змогу встановити низку протиріч у питанні готовності майбутніх учителів до професійної діяльності:

- між об'єктивною потребою суспільства в якісній підготовці майбутніх учителів іноземних мов і реальним станом готовності випускників закладів вищої освіти до професійної діяльності;

- між зростанням вимог сучасних закладів загальної середньої освіти до підготовленості майбутніх учителів іноземних мов та недостатнім рівнем забезпечення відповідних для цього організаційно-педагогічних умов;

Не зважаючи на значну кількість наукових праць, в яких розкрито питання готовності майбутніх учителів іноземної мови до різних видів професійної-педагогічної діяльності, питання структури готовності майбутніх учителів іноземної мови до професійної діяльності в умовах реформування освіти вивчено не достатньо.

3. Результати та дискусії

В умовах зростання соціальної ролі вчителя підготовка педагогічних кадрів повинна ґрунтуватися на поєднанні глибокого засвоєння основ теоретичних фахових знань із набуттям студентами практичних умінь і навичок застосовувати ці знання у майбутній педагогічній діяльності [Фефілова 2014 : 205]. Професійні вміння сучасного вчителя повинні бути спрямовані не просто на контроль знань і вмінь школярів, а на діагностику їх потреб для розвитку та діяльності. Це значно складніше, ніж традиційна освіта [Саушкина : 22-24]. Таким чином постає проблема формування професійної готовності майбутніх учителів до педагогічної діяльності.

У психолого-педагогічних джерелах «готовність» визначається як активно-діяльнісний стан особистості, установку на певну поведінку, мобілізованість сил на виконання завдання. Зазначимо, що в педагогічних наукових розвідках поняття «готовність» і «підготовка» диференціюються. «Готовність» потрібно розглядати як результат процесу підготовки, а «підготовка» як процес, що формує готовність особистості до діяльності. Готовність особистості до діяльності виявляється, передусім, у її здатності до організації, виконання й регулювання своєї діяльності [Козаченко].

Н. Бібік зазначає, що сутність готовності до будь-якого виду діяльності полягає в єдності взаємопов'язаних компонентів – мотиваційного (ставлення до предмета діяльності) і процесуального (знання про нього, уміння та способи їх практичного втілення) [Бібік : 114].

Аналізуючи дослідження з проблеми готовності Н. Глузман акцентує увагу на тому, що розгляд готовності до професійної педагогічної діяльності здійснюється у двох основних аспектах: функціональному (готовність розуміють як сукупність певних знань, які необхідні для ефективного здійснення певної діяльності, та сформованих на цій основі вмінь і навичок, засіб їх успішного включення в цю діяльність) та особистісному (готовність трактують як складну інтегровану якість особистості, структура якої містить ряд компонентів (мотиваційний, змістовий, операційний тощо) [Глузман : 93].

У контексті професійної діяльності готовність людини до неї є вивчається з позицій психологічного та діяльнісного підходів. У діяльнісному підході професійна готовність характеризується як здатність та готовність людини до здійснення певної професійної діяльності та як ефективність професійного навчання та виховання людини, їх готовність до праці. Це також розглядається як активний стан особистості, що спричиняє активність; як результат діяльності; як якість, що визначає ставлення до професійних ситуацій та завдань; як передумова цілеспрямованої діяльності, її регулювання, стійкості та ефективності [Булгакова]. Результативність цієї діяльності визначається компетентністю майбутнього педагога [Малинникова 2000].

Компетентність вчителя іноземної мови – це складна інтегративна якість, яка відображає сукупність знань, умінь та навичок у галузі іноземної мови та її методів навчання, здатність вчителя виявляти та ставити проблеми, здатність генерувати ідеї, гнучкість, оригінальність, здатність вдосконалювати, аналізувати та розвивати творчі здібності учнів шляхом додавання деталей, включає особисті якості вчителя, такі як здатність нестандартно розв'язувати педагогічні ситуації [Edemovna 2021].

На сьогодні не існує єдиного підходу до визначення структури готовності майбутніх учителів. На думку М. Д'яченко, Л. Кандибовіч, готов-

ність студента є складним утворенням і включає у себе в стійкій єдності такі компоненти: мотиваційний; орієнтаційний; операційний; вольовий; оцінний; мобілізаційно-настроювальний. [Д'яченко : 315]. І це дійсно так, адже майбутній вчитель не тільки передає знання під час педагогічної діяльності, а ще й висловлює свої естетичні смаки, вимоги, інтереси, ідеї, судження, переконання та інтелектуальні здібності, які починають формуватися в учнів завдяки керівництву вчителя [Hreb; Hrona 2019].

О. Пехота, А. Старєва розглядають готовність студентів через взаємозв'язок таких компонентів: цілемотиваційного, змістового, операційного, інтеграційного [Пехота; Старєва].

О. Комар до характеристик готовності відносить знання, особистісно-емоційний апарат, загальні логічні, пізнавальні, дидактичні й організаційно-управлінські вміння [Комар 2010 : 21-27.].

Визначальним для теоретичного концепту є тлумачення поняття О. Рогульської «готовність майбутніх учителів іноземної мови до професійної діяльності» – це важлива інтегративна якість і стійка особистісна характеристика майбутніх учителів іноземної мови, що складається з мотиваційно-ціннісного, когнітивно-комунікативного, діяльнісно-практичного, професійно-особистісного, оцінно-рефлексивного компонентів, виявляється у здатності здійснювати ефективну педагогічну діяльність та є результатом професійної підготовки учителів у закладах вищої освіти [Рогульська].

Дана наукова позиція є близькою до нашого розуміння компонентів готовності майбутніх учителів іноземної мови до формування комунікативної компетентності у процесі професійної діяльності. Тому ми визначаємо готовність майбутніх учителів іноземної мови до професійної діяльності як інтегровану якість, що характеризується єдністю компонентів (ціннісно-мотиваційного, змістового, процесуально-рефлексивного, особистісно-комунікативного) та характеризує цілі, мотиви діяльності з формування іншомовної комунікативної компетентності, володіння необхідними знаннями, уміннями, навичками, професійною компетентністю [Лук'янчук].

Проведене теоретичне дослідження проблеми дозволяє нам зробити висновок, що під

професійною готовністю вчителя іноземної мови можна розуміти здатність здійснювати професійну педагогічну діяльність для формування передумов універсальної навчальної діяльності у дітей - особистісної, змістовної та діяльнісної [Гусак].

Формування готовності майбутніх учителів та їх професійної підготовки базується на системі стандартів вищої освіти, які є основою оцінки якості вищої освіти та професійної підготовки.

Оптимізація навчального процесу для якісної підготовки майбутніх фахівців описана в Законах України «Про освіту» від 05.09.2017 р. № 2145-VIII та «Про вищу освіту» від 01.07.2014 р. № 1556-VII. Нормативно-правова база щодо підготовки майбутнього спеціаліста відображена також у «Положенні про порядок впровадження інноваційної освітньої діяльності» (Наказ Міністерства освіти і науки України від 11.07.2017 № 994) [Булгакова].

Тому вважаємо доцільним розглянути компоненти готовності майбутніх учителів іноземної мови через призму необхідних ключових компетентностей майбутніх педагогів.

Згідно Державного стандарту вищої освіти України у майбутніх учителів мають бути сформовані такі групи компетентностей: інтегральні, загальні та фахові компетентності [Стандарт фахової передвищої освіти України 2021].

Інтегральна компетентність полягає у здатності розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у професійно-педагогічній діяльності, що передбачають застосування теоретичних положень і методів педагогіки, психології та окремих методик навчання й характеризуються комплексністю та невизначеністю умов.

Розвиток загальних та фахових компетентностей забезпечуватиме розвиток готовності майбутніх учителів до формування іншомовної комунікативної компетентності [Лук'янчук].

На основі аналізу матеріалів ми визначили такі основні компоненти готовності майбутніх учителів іноземної мови до професійної діяльності: ціннісно-мотиваційний, змістовий, процесуально-рефлексивний, особистісно-комунікативний.

Ціннісно-мотиваційний компонент передбачає професійні настанови, позитивне став-

лення до професії, стійкі професійні наміри, сприяє формуванню стійких інтересів, зацікавленості у поглибленні знань, підвищенні свого освітнього рівня. Як зазначає О. Музика, все це забезпечує результативність особистості у найважливіших сферах життєдіяльності [Музика : 50]. На думку багатьох психологів, мотивація є стрижнем розвитку особистості.

Ціннісно-мотиваційний компонент готовності є підґрунтям у професійній підготовці майбутніх педагогів, навколо якого концентруються всі інші виділені нами компоненти готовності. В цілому він характеризує бажання майбутніх учителів навчати іноземній мові учнів.

Змістовий компонент готовності студентів до професійної діяльності передбачає наявність таких знань у студентів, як:

- знання про сутність педагогічної діяльності, методи та прийоми організації навчальної діяльності у процесі навчання іноземної мови;
- знання методики формування іншомовної комунікативної компетентності;
- знання методики діагностики рівнів володіння іноземною мовою.

На нашу думку, без ґрунтовних теоретичних знань неможлива активізація мислення й інших психічних процесів, які необхідні на всіх етапах педагогічної діяльності [Рогульська].

Процесуально-рефлексивний компонент готовності майбутніх учителів визначається системою вмінь та навичок формування іншомовної комунікативної компетентності учнів.

Важливим для майбутніх педагогів є наявність рефлексії. Для майбутніх педагогів важливим є вміння постійно спостерігати за собою, за своїми вчинками й думками з метою кращого пізнання себе й усунення недоліків, прагнути до досконалої професійної діяльності та її адекватної самооцінки.

Формування даного компоненту можливе тільки за внутрішньої активності майбутніх фахівців, що спрямована на самоконтроль. Його можна розглядати як стан спрямованості особистості на усвідомлення своєї професійної діяльності і самого себе як її суб'єкта [Рогульська].

У процесі рефлексії здійснюється розвиток самосвідомості, яка, на відміну від свідомості, виявляється не лише у пізнанні самого себе, власної особистості, а й у певному ставленні

до себе, самооцінці. Тому наявність адекватної самооцінки, здатність до рефлексії є важливими показниками контрольно-оцінювального компоненту готовності майбутніх учителів.

I. Мішук, до змісту особистісно-комунікативного компоненту готовності відносить: наявність систематичного спілкування з дітьми; взаємодія різних показників комунікативності; емоційний стан; наявність здібностей до педагогічної комунікації [Мішук].

Серед показників особистісно-комунікативного компоненту виділяють: комунікативні знання, навички, вміння, звички, комунікативний характер – головні якості, властивості особистості, що виявляються у типовій для неї активності в комунікативній діяльності й у відношеннях до навколишнього світу, до інших людей, до себе [Мішук].

Основними показниками особистісно-комунікативного компоненту готовності є: професійна здатність педагога до спілкування, потреба в спілкуванні з дітьми; стимулювання позитивних емоцій у співрозмовника й відчуття власного задоволення від спілкування; володіння різними стилями мовленнєвого спілкування; вміння вирішувати конфлікти у навчальній та педагогічній діяльності; здатність до педагогічної комунікації; наявність та розвиток універсальних та спеціальних (педагогічних, експресивних, управлінських) якостей та властивостей особистості педагога [Лук'янчук].

Сутність системи підготовки майбутніх педагогів полягає в упорядкуванні сукупності організаційно-педагогічних умов які шляхом: підвищення мотивації до професійної діяльності та формування професійних ціннісних орієнтацій у майбутніх учителів іноземної мови за рахунок використання сучасних методів та технологій; використання особистісно-орієнтованих технологій в професійній підготовці майбутніх учителів іноземної мови; впровадження різних видів практики та позааудиторної роботи для набуття досвіду майбутньої професійної діяльності; створення та підтримки освітньо-креативного середовища; розвитку професійної рефлексії. Ці компоненти в стійкій єдності забезпечують готовність майбутніх учителів іноземних мов до професійної діяльності [Рогульська].

Взаємозв'язок визначених у Державному стандарті фахової передвищої освіти [Стандарт

фахової передвищої освіти України] компетентностей та компонентів досліджуваної готовності майбутніх педагогів представлено нами у таблиці 1. Звичайно, такий розподіл є умовним. У таблиці ми вказали лише ті компетентності, які в найбільшій мірі сприяють розвитку означеного компоненту готовності майбутніх учителів іноземної мови до професійної діяльності.

Кожний структурний компонент готовності характеризується показниками та критеріями. За їх проявом можна робити висновки про ступінь сформованості цього особистісного утворення [Безлюдна].

Аналіз наукових робіт, присвячених формуванню готовності майбутнього вчителя до професійної діяльності, дозволив нам розробити актуальний у контексті цього дослідження критеріальний апарат. Система критеріїв та показників, які визначають рівні сформованості готовності майбутніх учителів іноземної мови до професійної діяльності, розроблена з акцентом на описаний нами компонентний склад готовності майбутніх учителів до вказаної діяльності. Таким чином, ми виокремили наступні критерії сформованості досліджуваної готовності: мотиваційний, змістовий, творчодіяльнісний та рефлексивний [Лук'янчук].

Цілісна єдність та сформованість виокремлених нами компонентів досліджуваної готовності забезпечуватимуть формування необхідного рівня готовності майбутніх учителів іноземної мови до професійної діяльності в освітньому процесі.

Враховуючи співвідношення особистісних та професійних якостей, знань, умінь, які відповідають критеріям і показникам, а також ступінь їх усвідомлення, вираження, стабільності та активності прояву, ми визначили три рівні готовності майбутніх учителів до професійної діяльності, а саме до формування іншомовної комунікативної компетентності учнів – репродуктивний, конструктивний та творчий.

Аналіз даних рівнів у співвідношенні з критеріями за кожним рівнем та їх характеристика подана у таблиці 2.

Висновки. Поняття готовності до професійної діяльності розглядається з двох позицій: функціональної та особистісної. З функціональної точки зору готовність – це сукупність певних знань, умінь та навичок, які необхідні

людині для успішного включення в діяльність. З особистісної – це інтегрована якість особистості, яка складається з ряду компонентів (мотиваційного, змістового, операційного тощо). Результати досліджень науковців з цієї

проблеми дають підстави визначити готовність майбутніх учителів до професійної діяльності як інтегровану якість, що характеризується єдністю компонентів (ціннісно-мотиваційного, змістового, процесуально-рефлексивного,

Таблиця 1

Взаємозв'язок визначених у Державному стандарті компетентностей та компонентів готовності майбутніх педагогів до професійної діяльності

Компоненти готовності майбутніх учителів до професійної діяльності та їх показники	Загальні компетентності (загальнонавчальна, інформаційно-аналітична, дослідницько-праксеологічна, комунікативна, громадянська, етична, соціокультурна, міжособистісної взаємодії, адаптивна, здоров'язбережувальна, інформаційно-комунікаційна, рефлексивна)	Фахові компетентності (предметна, методична, психологічна, педагогічна, професійно-комунікативна)
<i>Ціннісно-мотиваційний</i> (наявність стійкої (внутрішньої й зовнішньої) мотивації до професійної діяльності; спрямованість особистості майбутнього педагога на формування іншомовної комунікативної компетентності учнів; система потреб, мотивів, прагнень до навчання в закладах вищої освіти, до організації навчальної діяльності)	Загальнонавчальна, дослідницько-праксеологічна	Психологічна, педагогічна, професійно-комунікативна
<i>Змістовий</i> (знання теорії та методики формування іншомовної комунікативної компетентності учнів; предметні знання та знання методики викладання іноземної мови; високий розвиток психічних процесів)	Загальнонавчальна, інформаційно-аналітична, дослідницько-праксеологічна	Предметна, методична, психологічна, педагогічна
<i>Процесуально-рефлексивний</i> (уміння і навички організації навчальної діяльності; уміння та навички створення творчої атмосфери в класі; залучення дітей до активних методів навчання, а саме ігрових, проблемних, евристичних, дослідницьких, інтерактивних методів; володіння методикою створення творчих завдань; комбінуванні колективної, групової, індивідуальної форм навчальної роботи; уміння та навички діагностики рівня володіння іноземною мовою, адекватна самооцінка, здатність до рефлексії).	Загальнонавчальна, дослідницько-праксеологічна, комунікативна, міжособистісної взаємодії	Предметна, методична, психологічна, педагогічна
<i>Особистісно-комунікативний</i> (професійна здатність педагога до спілкування; потреба в спілкуванні з дітьми; стимулювання позитивних емоцій у співрозмовника й відчуття власного задоволення від спілкування; володіння різними стилями мовленнєвого спілкування; вміння вирішувати конфлікти у навчальній та педагогічній діяльності; здатність до педагогічної комунікації); наявність та розвиток універсальних та спеціальних (педагогічних, експресивних, управлінських) якостей та властивостей особистості педагога)	Комунікативна, адаптивна, інформаційно-комунікаційна, громадянська, етична, здоров'язбережувальна, соціокультурна, компетентність міжособистісної взаємодії	Психологічна, педагогічна, професійно-комунікативна

особистісно-комунікативного) та характеризує цілі, мотиви діяльності з формування творчих здібностей учнів, володіння необхідними знаннями, уміннями, навичками, професійною

компетентністю формування іншомовної комунікативної компетентності учнів.

З метою подальшого встановлення рівнів готовності майбутніх учителів до професійної

Таблиця 2

Характеристика рівнів готовності майбутніх учителів іноземної мови до професійної діяльності

Рівні	Критерії	Характеристика
Репродуктивний (низький)	Мотиваційний	1. Слабкий (відсутній) інтерес до формування комунікативної компетентності іноземної мови; пасивне ставлення до професії; відсутність розуміння необхідності професійної діяльності.
	Змістовий	2. Недостатні практичні та теоретичні знання іноземної мови.
	Діяльнісний	3. Базові уміння організації навчальної діяльності.
	Рефлексивний	4. Слабо виражена здатність до самоаналізу та самооцінки власної професійної діяльності; аналізу освітнього процесу з метою визначення його ефективності; невміння оцінювати та визначати ефективність навчальних ресурсів.
Конструктивний (середній)	Мотиваційний	1. Значний інтерес до формування іншомовної комунікативної компетентності; позитивне ставлення до професії; стійка спрямованість на використання потенціалу завдань з навчання іноземної мови.
	Змістовий	2. Достатні знання щодо практики та граматики іноземної мови; наявність комплексу знань щодо змісту, методів, засобів і особливостей формування іншомовної комунікативної компетентності.
	Діяльнісний	3. Сформовані на достатньому рівні вміння організації діяльності з навчання іноземної мови; уміння інтегрувати навчання ключових видів грамоти у процес формування іншомовних комунікативних здібностей; високі комунікативні уміння; наявність окремих особистісних професійно значущих якостей; уміння визначати, добирати та створювати власні (шляхом вдосконалення, адаптації та модернізації вже існуючих) завдання з навчання іноземної мови.
	Рефлексивний	4. Розвинена здатність до самоаналізу та самооцінки власної професійної діяльності; аналізу світнього процесу з метою визначення його ефективності; сформовані вміння оцінювати та визначати ефективність навчальних ресурсів (власних та загальнодоступних).
Творчий (високий)	Мотиваційний	1. Стійкий інтерес до формування іншомовної комунікативної компетентності; позитивно-активне ставлення до професії; чітке розуміння необхідності формувати комунікативну компетентність у навчальному процесі, а саме у процесі навчання іноземної мови та свідомо спрямованість на використання потенціалу завдань з навчання граматики у цій діяльності.
	Змістовий	2. Систематизовані, ґрунтовні і повні знання щодо суті комунікативних здібностей та змісту, методів, засобів і особливостей їх формування у процесі навчання іноземної мови; наявність комплексу знань щодо специфіки та переваг, а також форм і прийомів формування іншомовної комунікативної компетентності у відповідності з віковими та психологічними особливостями учнів.
	Діяльнісний	3. Високий рівень умінь організації діяльності з іншомовної комунікативної компетентності; досконалі уміння інтегрувати навчання ключових видів грамоти у процес навчання іноземної мови; відмінні комунікативні уміння; розвинені вміння визначати, добирати та створювати власні оригінальні завдання з навчання іноземної мови, спрямовані на формування творчих.
	Рефлексивний	4. Розвинена на високому рівні здатність до самоаналізу та самооцінки власної професійної діяльності; аналізу освітнього процесу з метою визначення його ефективності; повністю сформовані вміння оцінювати та визначати ефективність навчальних ресурсів (власних та загальнодоступних).

діяльності було визначено критерії та показники кожного із компонентів досліджуваної готовності. Таким чином, ми виокремили наступні критерії сформованості досліджуваної готов-

ності: мотиваційний, змістовий, творчо-діяльнісний та рефлексивний за кожним з таких рівнем готовності як репродуктивний (низький), конструктивний (середній) та творчий (високий).

ЛІТЕРАТУРА

1. Безлюдна В. Професійна підготовка майбутніх учителів іноземних мов у системі вищої освіти. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2016. № 4. С. 178-185. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pednauk_2016_4_26. (дата звернення: 25.03.2021).
2. Бібік Н.М. Формування пізнавальних інтересів молодших школярів : дис. ... доктора пед. наук : 13.00.01. Київ, 1998. 124 с.
3. Глузман Н.А. Методико-математична компетентність майбутніх учителів початкових класів : монографія. Київ : Вища школа – ХХІ, 2010. 407 с.
4. Гусак Л. Є. Підготовка майбутніх учителів до асоціативного навчання іноземних мов учнів початкової школи : монографія. Луцьк : Вежа-Друк, 2014. 364 с.
5. Дьяченко М.И. Кандыбович Л.А. Психология высшей школы. Минск : БГУ, 1993. 368 с.
6. Козаченко І.В. Технологічна готовність учителя іноземної мови (англійської) до професійної діяльності. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2015. № 1. С. 146-154. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pednauk_2015_1_20 (дата звернення: 28.03.2021).
7. Комар О. Продуктивна підготовка майбутнього вчителя іноземної мови. *Психолого-педагогічні проблеми сільської школи : збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини*. 2010. Вип. 34. С. 21-27.
8. Концепція НУШ. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/reforms/ukrainska-shkola-compressed.pdf> (дата звернення 30.03.2021).
9. Лук'янчук М.В. Підготовка майбутніх учителів до формування творчих здібностей молодших школярів у процесі навчання грамоти. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Київ, 2019. 295 с.
10. Малинникова Н. А. Подготовка будущего учителя к развитию творческих способностей учащихся в процессе обучения : дис. ... на соискание учен. ст. канд. пед. наук : 13.00.08. Брянск, 2000. 260 с.
11. Мішук І.М. Компоненти професійно-педагогічної комунікативності вчителя. *Матеріали XIV Міжнародна наукова інтернет-конференція «Advanced technologies of science and education»* URL: <http://intkonf.org/mischuk-im-komponenti-profesiyno-pedagogichnoyi-komunikati-vnosti-vchitelya/> (дата звернення 30.03.2021).
12. Музика О.Я. Розвиток творчих здібностей майбутніх учителів образотворчого мистецтва в процесі вивчення фахових дисциплін : монографія. Умань : ПП Жовтий О.О., 2012. 188 с.
13. Пехота О.М., Старєва А.М. Особистісно орієнтоване навчання: підготовка вчителя : навчально-методичний посібник Миколаїв : Іліон, 2007. 272 с.
14. Рогульська О.О. Концепція підготовки майбутніх учителів іноземних мов в умовах інформаційно-освітнього середовища закладів вищої освіти. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Педагогіка і психологія*. Вінниця, 2019. Вип. 58. С. 31–37.
15. Саушкина Н.К. Метод проектов на уроке иностранного языка как средство активизации самостоятельной деятельности учащихся. *Научное сообщество студентов XXI столетия. Гуманитарные науки: сб. ст. по мат. XXII междунар. студ. науч.-практ. конф. № 7(22)*. URL: [http://sibac.info/archive/guman/7\(22\).pdf](http://sibac.info/archive/guman/7(22).pdf) . (дата звернення 30.03.2021).
16. Стандарт вищої освіти України. Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти. Ступінь – бакалавр. Галузь знань – 01 Освіта/Педагогіка. Спеціальність – 013 Початкова освіта. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/visha-osvita/naukovo-metodichna-rada-ministerstva-osviti-i-nauki-ukrayini/zatverdzeni-standarti-vishoyi-osviti> (дата звернення 30.03.2021).
17. Фефілова Т. Проблема формування творчої особистості майбутнього вчителя. *Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету. Серія: Педагогіка*, 2014. №2. С. 204–208.
18. Bulgakova, O., Krymova, N., Babchuk, O., & Nepomniashcha, I. (2020). Problems of the Formation of Readiness of Future Preschool Teachers for Professional Activities. *Revista Romaneasca pentru Educatie Multidimensionala*, 12(2), 169-198. URL: <https://doi.org/10.18662/rrem/12.2/273>.
19. Edemovna, A.A. (2021). On the formation of innovative-creative competence in future English teachers. *Psychology and education*, 58 (2) URL: <http://psychologyandeducation.net/pae/index.php/pae/article/view/2596>.
20. Hreb, M.M., & Hrona, N.V. (2019). The Informational Culture of the Future Primary School Teacher as the Priority of the Quality Improvement of the Linguistic Disciplines. *Journal of History Culture and Art Research*, 8(3), 189-200.

REFERENCES

1. Bezlyudna V. (2016). Profesiina pidhotovka maibutnikh uchyteliv inozemnykh mov u systemi vyshchoi osvity [Professional training of future foreign language teachers in the system of higher education]. *Pedahohichni nauky: teoriia, istoriia, innovatsiini tekhnologii – Pedagogical sciences: theory, history, innovative technologies*, 4, 178–185. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pednauk_2016_4_26 (Last accessed 25.03.2021) [in Ukrainian].
2. Bibik, N. M (1998). Formuvannia piznavalnykh interesiv molodshykh shkoliariv [Formation of cognitive interests of junior schoolchildren]. *Candidate's thesis*. Kyiv [in Ukrainian].
3. Gluzman, N.A. (2010). *Metodyko-matematychna kompetentnist maibutnikh uchyteliv pochatkovykh klasiv* [Methodical and mathematical competence of future primary school teachers]. Kyiv: Higher School-XXI [in Ukrainian].
4. Gusak, L.E. (2014). *Pidhotovka maibutnikh uchyteliv do asotsiatyvnoho navchannia inozemnykh mov uchniv pochatkovoї shkoly* [Preparation of future teachers for associative learning of foreign languages of primary school students]. Monograph. Lutsk: Vezha-Druk [in Ukrainian].
5. Dyachenko, M.I. Kandybovich, L.A. (1993). *Psykhologhiia vysshei shkoly* [Psychology of higher school]. Minsk: BSU [in Ukrainian].
6. Kozachenko, I.V. (2015). Tekhnologichna hotovnist uchytelia inozemnoi movy (anhliiskoi) do profesiinoi diialnosti [Technological readiness of a teacher of a foreign language (English) to professional activities]. *Pedahohichni nauky: teoriia, istoriia, innovatsiini tekhnologii – Pedagogical sciences: theory, history, innovative technologies*, 1, 146–154. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pednauk_2015_1_20 (Last accessed 28.03.2021). [in Ukrainian].
7. Komar, O. (2010). Produktivna pidhotovka maibutnoho vchytelia inozemnoi movy [Productive training of future foreign language teachers]. *Psykhologo-pedahohichni problemy silskoi shkoly : zbirnyk naukovykh prats Umanskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Pavla Tychyny – Psychological and pedagogical problems of rural school: a collection of scientific works of Uman State Pedagogical University named after Pavel Tychyna*, 34, 21-27 [in Ukrainian].
8. The concept of NUS [Kontsepsiia NUSH] (2017). URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/reforms/ukrainska-shkola-compressed.pdf> (Last accessed 30.03.2021) [in Ukrainian].
9. Lukyanchuk, M.V. (2019). Pidhotovka maibutnikh uchyteliv do formuvannia tvorchykh zdibnostei molodshykh shkoliariv u protsesi navchannia hramoty [Preparation of future teachers for the formation of creative abilities of junior students in the process of literacy]. *Candidates thesis*. Kyiv [in Ukrainian].
10. Malinnikova, N.A. (2000). Podhotovka budushcheho uchytelia k razvytyiu tvorcheskyykh sposobnostei uchashchykh v protsesse obucheniya [Preparation of the future teacher for development of creative abilities of pupils in the course of training]. *Candidates thesis*. Bryansk [in Ukrainian].
11. Mishchuk, I.M. Komponenty profesiino-pedahohichnoi komunikativnosti vchytelia [Components of professional and pedagogical communication of the teacher]. *Materialy XIV Mizhnarodna naukova internet-konferentsiia «Advanced technologies of science and education» Proceedings of the XIV International Scientific Internet Conference “Advanced technologies of science and education”*. URL: <http://intkonf.org/mischuk-im-komponenti-profesiyno-pedagogichnoyi-komunikativnosti-vchytelya/> (Last accessed 30.03.2021) [in Ukrainian].
12. Musyca, O.Ya. (2012). *Rozvytok tvorchykh zdibnostei maibutnikh uchyteliv obrazotvorchoho mystetstva v protsesi vyvchenniia fakhovykh dysyplin* [Development of creative abilities of future teachers of fine arts in the process of studying professional disciplines]. Uman: PP Zhovtiy O. O. [in Ukrainian].
13. Pehota, O.M., Stareva, A.M. (2007). *Osobystisno oriientovane navchannia: pidhotovka vchytelia* [Personally oriented learning]. Mykolaiv: Ilion, [in Ukrainian].
14. Rogulska, O.O. Kontsepsiia pidhotovky maibutnikh uchyteliv inozemnykh mov v umovakh informatsiino-osvitnoho seredovyshcha zakladiv vyshchoi osvity [The concept of training future teachers of foreign languages in the information and educational environment of higher education institutions]. *Naukovi zapysky Vinnytskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Mykhaila Kotsiubynskoho. Serii: Pedahohika i psykhologhiia – Scientific notes of Vinnytsia State Pedagogical University named after Mykhailo Kotsyubynsky. Series: Pedagogy and psychology*, 58, 31–37 [in Ukrainian].
15. Saushkina, N.K. Metod proektov na uroke inostrannoho yazyka kak sredstvo aktyvyzatsyy samostoiatelnoi deiatelnosti uchashchykh [Method of projects in a foreign language lesson as a means of activating the independent activities of students]. *Nauchnoe soobshchestvo studentov XXI stoletia. Humanitarnye nauky: mat. XXII mezhdunar. stud. nauch.-prakt. konf. – Scientific community of students of the XXI century. Humanities: The XXII International stud. scientific-practical conf.*, 7 (22). URL: [http://sibac.info/archive/guman/7\(22\).pdf](http://sibac.info/archive/guman/7(22).pdf) (Last accessed 30.03.2021) [in Ukrainian].
16. Standart vyshchoi osvity Ukrainy. Pershyi (bakalavrskiy) riven vyshchoi osvity. Stupin – bakalavr. Haluz znan – 01 Osvita/Pedahohika. Spetsialnist – 013 Pochatkova osvita [Standard of higher education of Ukraine. The first (bachelor's) level of higher education. Degree – bachelor. Field of knowledge – 01 Education / Pedagogy. Specialty – 013 Primary education] (2021). URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/visha-osvita/naukovo-metodichna-rada-ministerstva-osviti-i-nauki-ukrayini/zatverdzeni-standarti-vishoi-osviti> (Last accessed 30.03.2021) [in Ukrainian].
17. Fefilova, T. (2014). Problema formuvannia tvorchoi osobystosti maibutnoho vchytelia [The problem of forming a creative personality of the future teacher]. *Naukovyi visnyk Melitopolskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu. Serii: Pedahohika – Scientific Bulletin of Melitopol State Pedagogical University. Series: Pedagogy*, 2, 204-208 [in Ukrainian].

18. Bulgakova, O., Krymova, N., Babchuk, O., & Nepomniashcha, I. (2020). Problems of the Formation of Readiness of Future Preschool Teachers for Professional Activities. *Revista Romaneasca pentru Educatie Multidimensionala*, 12(2), 169-198. URL: <https://doi.org/10.18662/rrem/12.2/273> (Last accessed 30.03.2021).

19. Edemovna, A.A. (2021). On the formation of innovative-creative competence in future English teachers. *Psychology and education*, 58 (2) URL: <http://psychologyandeducation.net/pae/index.php/pae/article/view/2596> (Last accessed 30.03.2021).

20. Hreb, M.M., & Hrona, N.V. (2019). The Informational Culture of the Future Primary School Teacher as the Priority of the Quality Improvement of the Linguistic Disciplines. *Journal of History Culture and Art Research*, 8(3), 189-200. (Last accessed 30.03.2021).

M. V. LUKYANCHUK

Candidate of Pedagogical Sciences,

Foreign Language Teacher,

The Municipal Higher Educational Institution «Lutsk Pedagogical College»

of the Volyn Regional Council, Lutsk, Ukraine,

E-mail: mlukyanchuk@lpc.ukr.education

<https://orcid.org/0000-0002-0196-7737>

N. F. KNIGHT

Master of Philology,

Graduate student of Lesya Ukrainka Volyn National University,

Teacher of Verbal disciplines,

The Municipal Higher Educational Institution «Lutsk Pedagogical College»

of the Volyn Regional Council, Lutsk, Ukraine,

E-mail: nadiaknight23@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0002-3520-1756>

PREPAREDNESS OF FUTURE FOREIGN LANGUAGE TEACHERS FOR PROFESSIONAL ACTIVITY: STRUCTURE, LEVELS AND CRITERIA

Analysis of the changes taking place in modern education and reflected in a number of normative documents, give grounds to assert that the issue of readiness of future teachers for professional activity is one of the main tasks of modern education.

In the article we analyzed the essence, structure, criteria and indicators of future foreign language teacher's readiness for professional activity. It is diagnosed the formation levels of this readiness. The pedagogical conditions of future foreign language teachers readiness formation for professional activity are analyzed. A detailed analysis of the concepts of "readiness" and "training" is presented, as well as the essence of the concept of "readiness of future foreign language teachers for professional activities".

The concept of readiness for professional activity in the article is considered from two positions: functional and personal. This made it possible to determine that the readiness of future foreign language teachers for professional activity is an integrated quality characterized by the unity of components (value-motivational, semantic, procedural-reflexive, personal-communicative) and characterizes the goals, motives for students' creativity, mastery necessary knowledge, skills, abilities, professional competence of foreign language communicative competence formation of students. The readiness of future foreign language teachers for professional activity is based on their conscious modern interpretation of the foreign language communicative competence formation.

It is proved that the conditions of realization of the specified phenomenon include: formation of student's motivation to professional activity; enrichment of the educational content of disciplines, methods, means and features of their formation in the process of learning a foreign language in the professional activity of the future foreign language teachers; the level of skills in the use of methods for solving various pedagogical problems; directing students to pedagogical self-improvement and reflection by analyzing their own experience.

Key words: readiness, training, professional activity, professional competence, foreign language communicative competence.

Стаття надійшла до редакції 15.04.2021

The article was received 15.04.2021